

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető minden
küldemény intézendő N.-Péterfia utca
348 szám.

**Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én
egy, illetőleg másfél iven.**

Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., **Hirdetések díja:**
100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig
80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Kiadó hivatal:

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden közlemény és küldemény inté-
zendő, Kis-Mester utca 1382.

A tanintézetek zsinati képviselőinek választás módja.

A „Debreczeni Protestáns Lap“ 7-dik és 10-dik számaiban 2 cikkben foglalkozik „Tiszántuli“ a zsinati képviselők választásának s a zsinati költségek fedezésének fontos kérdésével. Nem tudni azonban, szándékosan-e vagy véletlenül nem szól semmit arról, mi módon gondolja megválasztandóknak „a fő- és középiskolák s tanítóképezdek részéről“ mindegyik egyházkerületből küldendő két-két képviselőt. Pedig — legalább az én véleményem szerint — ez a dolog is eléggé fontos.

Nincs immár helyén, hogy hozzá szóljunk ahoz, nem bánt-e egy kissé szűken is a konvent az iskoláknak adott képviselői jog engedélyezésével, midőn 5 akadémiának, 15 teljes és 14 csonka gymnasiumnak összesen 10 képviselő választására adott jogot; — azt is időn tül volna vitatni, hogy e parányi jog méltányosan van-e megosztva akkor, mikor a tiszántuli kerület iskoláinak, — mely kerületben van egy magyarországi társai közt legnagyobb főiskola, theologiai és jogi karral, tanítóképzővel s az egész országban legnépesebb gymnasiummal, e mellett még két fő és 8 csonka gymnasium s egy jogakadémia, e tizenegy népes iskolának — ismétlem — épen úgy 2 képviselő választására van joga, mint pl. a tiszamellék 3, vagy a dunántul 2 iskolájának. Annál fogva — egészen mellőzve e dolgokat — csak ahoz akarnék szólani, mi módon kellene e két képviselőt úgy választani meg, hogy igen különböző viszonyok közt élő iskoláink minden fontosabb érdekének, legyen legalább némi méltányoltatása.

Ugy gondolom hogy az, hogy a külföldi némely mintára, a két képviselő választási joga vagy kizárólag a debreczeni iskolára, vagy e mellett még legfelebb a két főgymnasiumra szorítottassék, szóba sem jöhet. Legfelebb azt a kérdést lehetne felvetni, nem lehetne-e az egyik képviselő választás jogát a debreczeni főiskolának, a másikat pedig a vidékiek összeségének adni. — Én azonban ez

eljárást sem tartanám sem méltányosnak, sem célszerűnek. Ha volna legalább 4—5 képviselő választására jogunk, akkor igen is óhajtanám, hogy a lehetőleg egy körülmények közt élő iskolák csoportosítottassanak s úgy válasszának képviselőt, de a jelenlegi, adott körülmények közt — úgy gondolom — ily megosztás a két képviselőn, igazságtalan is volna, célhoz sem vezetne.

Együttesen kellene tehát — legalább véleményem szerint — mind a két képviselőt választani. De miféle kulcs szerint? Kulcsul szolgálhatna vagy a tanulók, vagy az osztályok, vagy a tanárok száma. Ha a tanulók számát vennők szabályozóul, a debreczeni iskolában 1100, a többiben összesen 1440 tanulót véve számításba s minden 50 tanuló után egy szavazatot számítva, Debreczennek lenne 22 szavazata, Szigetnek 7, Vásárhelynek 5, Szatmárnak 4, Tur és Kisujszállásnak együtt 4, Békésnek 3, Bőszörménynek 2, Nánás, Karczag és Szoboszlónak 1—1, összesen 50 szavazattal választatnék a két képviselő. Egészen más-kép ütne azonban ki a dolog, ha az osztályok száma vétetnék irányadóul. Mert minden 2 osztályra egy szavazatot számítva, Debreczenre jutna 22 oszt. után 11 szavazat, Szigetre 6, Vásárhelyre 4, Szatmár, Tur, Kisujszállás, Békés, Bőszörmény, Nánásra 3—3, összesen 18, Karczag és Szoboszlóra 2—2. Fog lenni összesen 47 szavazat. — Azonban én részemről e kulcsok mindegyikét hibásnak, különösen az utóbbit igen nagy félszagségekre vezetőnek gondolom.

Azt tartom, hogy az e dolognak egyedül helyes felfogása, hogy az iskolák, melyekben pedig az egyháznak vagy államnak csak kevés számú felnőtt tagjai működnek, kiket tehát számuk után semmiképen sem illetne meg külön befolyás az egyház vagy állam dolgainak rendezésébe, azért szoktak mégis az egyházi, sőt néha az állami ügyeket intéző testületbe külön képviselő választásának jogával megajándékoztatni, mondhatnám megtiszteltetni, mert az iskolákban a közönségesnél erősebben kifejtetnek és tömörültebbnek látszik az intelligencia, magasabb fokúnak a szellemi fejlettség. Tehát a képviseltetés jogi alap-

ját az képezi, hogy az iskolák mintegy szellemi közép-pontoknak tekintetnek, melyeket nem lehet egyszerűen tekinteten kívül hagyni.

E felfogásból pedig önként folyik, hogy a képviselő választás az egyes tanárok egyéni joga, tehát az egyházkerület iskoláit képviselő két egyénnek minden egyes rendes tanár külön-külön szavazata által kell választatni.

Az én felfogásom szerint tehát minden, a tiszántuli ref. egyházkerület kebelében levő közép vagy felső felekezeti iskolában, vagy tanítóképzőben működő rendes tanárt, tekintet nélkül működése helyére, a zsinatra küldendő két képviselő választásánál külön szavazatjog illet. Hogy a szavazás miként gyakoroltassék, annak elintézése egészen mellékes. Fő csak az, hogy a szavazás legyen teljesen szabad. Annál:ogva részemről nem engedném meg a testületenkénti szavazást, mely mellett az egésznek össze számítása alkalmával a kisebbség szavazata mindig elvész, s azon a nézetem volna, hogy a mindenki által kiállítandó lepecsetételt szavazat küldessék be a kiküldendő szavazatszedő bizottsághoz. Így gondolom lehetők, hogy a választás oly egyénekre esik, kik daczára csekély számuknak, méltóan fogják képviselni iskoláink életédekeit.

Jóna Gy.

Az államsegélyről és az egy száztóli önkéntes adóról.

(Vége.)

Nézetem szerint tehát :

1-ör. Mivel a debreczeni főiskola építettő pénztárába 12 év óta az államsegélyből tetemes összeg folyt be: nagyon méltányos dolog volna, hogy ha a főiskola kormányzó testülete, — a meddig az építettő pénztárba befolyt államsegély ötszáztólija elbirja, — az államsegélyre szorult lelkészek gyermekeit, lak- tandijmentesség és tápintézeti ingyenes ellátásban részesitené.

2-ör. Az államsegély jövőre, a 2000 frt tartalék töke kivételével egészen kiosztandó, oly formán, hogy mivel az egyházak a segélyegylettől is remélhetnek gyámolítást, inkább a lelkészek érdeke vétetnék figyelembe; különösen pedig azon lelkészek fizetése, kikre a neveltetés gondja nehezül, 5 vagy 600 frtig, a meddig az államsegély ereje engedi, felemeltessék; az így felemelt fizetésöktől aztán, a gyámintézet részére szükséges száztólit ők is fizetnék. — Addig pedig, míg ez nem történik, míg az államsegély elforgácsoltatik, míg a szegény lelkészek évi segélyének alább szállásával, a gyámintézetek évenként nyolczezer frt osztalékban részesülnek: mind addig méltányos és igazságos dolognak azt tartom, hogy az államsegélyre jogosított lelkészek az évi százalékfizetés kötelezetésége alól feloldoztassanak.

E pontnál szükségesnek tartom megjegyezni, miszerint az ebben foglalt tárgy azon különös sajátságú tárgyak közé

tartozik, a melyek felett szavazat többség által határozni egyáltalában nem lehet; hanem számokkal szükséges kimutatni, hogy az államsegély elforgácsolása és így a gyámintézetek nyolczezer frt osztaléka miatt, a szegény lelkészek érdeke semmi csorbulást nem szenved; — továbbá egy lelkiismeretes becsü által fel kell deríteni, hogy a lelkészek évi fizetése nem oly csekély és így szükségök és nyomoruk nem valóságos, hanem csak képzelt! — vagy ha a mér'eg ellenkezőt mutatna, azt mutatná, hogy az államsegély elforgácsolása által a szegény lelkészek érdeke csakugyan szenved; szükséges kitüntetni, hogy a mennyivel csonkult a szegény lelkész érdeke, a gyámintézetek nyolczezer frt osztaléka miatt — ugyanannyival szállott alább a segélyre nem szorult lelkészek évi jövedelme is, illetőleg ők is ugyan annyit fizetnek be évenként a gyámpénztárba; — és ha a fizetés felbecslésből az tűnnék ki, hogy a szegény lelkészek évi fizetése csakugyan oly parányi, és így a szükség és nyomor nem képzelt, hanem valóságos: azt parancsolja a tiszta igazság ismerésén és követésén épülő testvéri érzet, hogy a szükség és nyomor enyhítésére siessünk.

Csak is így lehet ezen tárgy felett oly méltányos és igazságos ítéletet mondani, a melyben az államsegélyre jogosult, és évi százalék fizetésre kötelezett szegény lelkipásztorok is, teljesen megnyugodhassanak.

Lehetnek, sőt bizonyosan vannak jövedelmezőbb egyházban lakó lelkésztársaim között olyanok, kik a kisebb egyházban lakó lelkészek nyomorának okát, magoknak a lelkészeknek vagy értelmi vagy erkölcsi hiányaikban és fogyatkozásaikban hiszik és keresik. Én e tekintetben nem merek ítéletet mondani; hanem azt igen is bátran és minden tartózkodás nélkül kijelentem: hogy valamint a szegényebb egyházak tiz lelkésze közül kilencz önhibája nélkül nyomorog, — úgy a jövedelmezőbb egyházak tiz lelkésze közül kilencz, minden szellemi felsőség és a lelkészi hivatallal szerves összeköttetésben levő, irodalmi téren szerzett érdem nélkül élvezi a jó fizetést. — És könnyen megtörténhetik, hogy a ki jelenleg jövedelmező egyház lelkésze, — nem önhibája, hanem talán épen erénye következtében, mint szegény egyházban lakó, államsegélyre szorult lelkész halhat meg; mert azon rágalmak, a melyek segítségével egyik vagy másik lelkészt, a jövedelmező egyháztól megfosztják, többnyire oly okozatok, melyek az illető lelkésznek talán épen hivatali erélyéből és erényéből keletkeznek. — Idő szerint és történetből vannak mindenek; és a kik ezt hinni és tudni nem akarják, azok nem szerető testvér lelkészek, hanem kevély lelkü farizeusok.

3-ör. Az elemi csapás által sujtottakat, minthogy ők különben is segélyért a felebaráti szerető, áldozatkész szivekhez folyamodnak, a százalék fizetés alól egyszerűen felmenteném. És épen ezen pontra való tekintetből a százalék beszédése — véleményem szerint — nem előlegesen, mint más gyámintézeti tartozások, hanem utólagosan eszköz-lendő.

Ime ez az én nézetem és véleményem az államsegélyről, és az azzal kapcsolatba hozott egy száztóli önkéntes adóról. Lehet hogy az én nézetem hibás, a jóakaratu felvilágosítást nagyon szívesen fogadom.

Vajha azon jövedelmező egyházban lakó lelkésztársaim és módosabb hitrokonaink, kik igénytelen czikkemet elolvasásra érdemesítik, levetkeznének minden elfogultságot s

megemlékeznének a nagy apostol ama parancsolatáról: „tartozunk pedig mi, kik erősek vagyunk azzal, hogy az erőtlenségnek erőtlenségeket hordozzuk, és ne dicsekedjünk magunknak, hanem mindenünk az ő felebarátjának kedveskedjék, annak javára.“ (Róm. 15. 1. 2.)

Pótor Dániel
szamos-ujlaki ref. lelkész.

Valódi és ál-vallástürelem.

II.

Tekintsünk most már a vallástürelem történelmére s onnan is sok becses tanulságot szerezhetünk magunknak e tárgyban.

Általános ismeretes, hogy a keresztyén egyház világba léptekor, azon igényeinél fogva, hogy egyedül ő van az idvezítő igazság birtokában, s ő van hivatta az örök érvényű vallást elterjeszteni e földön, a zsidók és pogányok türelmetlen üldözéseivel találkozott, s hogy még a magasabb szellemek is mint egy Tacitus és egy Plinius telve voltak a keresztyénség gyűlöletével. Harmadfél századon keresztül a legmiveltebbek tetszése között ömlött patakoként a martyrok vére Rómában; a mi eléggé bizonyítja, hogy a vallásos türelem az emberi szívnek nem olyan nagyon vele született tulajdona, mint a hogy azt a mai kor szabad gondolkozói állítani szeretik, és hogy a türelmetlenség nem mindig hamis vallásos meggyőződés eredménye, mert a legtöbb római császár nem annyira vallásos fanatizmusból, mint inkább politikai érdekekből üldözte a keresztyénséget.

Mintán Nagy Konstantin a keresztyénséget előbb csak türt, majd később államvallássá emelte: az államhatalom vallásos türelmetlensége a zsidók és pogányok ellen fordult, nem különben azon keresztyének ellen is, kik a nicaei hitforma szerint nem tartattak igaz hívőknek. Fájdalom az akkori püspökök és egyházfők a helyett hogy gátolták volna ez üldözéseket: még inkább szították azokat a keresztyén igazság úgy vélt érdekében. Az államhatalom különben most Athanasius orthodoxiája, majd Arius eretneksége mellett foglalt állást. És elég szomorú jelenség, hogy egy oly kitűnő egyházi atya, mint Ágoston nemcsak ez elméletet állította fel: „Az egyházon (t. i. látható egyházon) kívül nincsen üdv,“ hanem Luk. 14: 23. roszul értelmezése alapján még igazolta is az eretneküldözéseket. Természetes, hogy ő nem látta át, hogy ez által mily borzasztóságoknak nyitott tág kaput, melyeket az egyházi despotizmus részint a középkorban, részint a reformatio után elkövetett! A keleti tenger partvidékein lakó pogányok és az albigensisek elleni irtó hadjáratok is, az egyházi vallástürelmetlenség rovására esnek, ha szinte az egyház — míg egyfelől az államhatalmat bizta meg iszonyu parancsainak végrehajtásával, más felől azt állítja is, hogy ő nem szomjazott a vérre. — Nem lehet elég borzasztóságokban e véres tényeket feltüntetni, melyeket az egyház Krisztus ügyének roppant kárára, s a jelen és jövő kor hitetlenségének mintegy látszólagos igazolására elkövetett.

Fájdalom a protestáns egyházak is örökölték némi részben a középkori katolicizmus türelmetlenségét, melyet csak lassanként vetkezhetek le. Luther ugyan sokszor

bizonyítgatta, hogy csak Isten igéje azon egyedüli fegyver, mely Krisztus egyházát megilleti, — a miben tökéletes igazsága is volt — mindazáltal ő is nagy tévedést követett el, midőn a marburgi colloquiumon Ktisztusnak az urvacso-rában jelenléte fölötti vita alkalmával, nyakassága által a prot. egyházat ketté szakasztotta. E szétszakadás következménye volt aztán, hogy a későbbi nemzedék Luther nevében, Kálvinnak nem egy követőjét üldözte Németországban. — Kálvin Servét Mihályt, mint a népre nézve dögvészes egyént jellemezte, és egyenesen az ő befolyására helyeselték korának reformált theologusai azon kegyetlen vérbűnt, mely Servét mágiya halálában örök szenyfolt Kálvin és a protestántizmus nevében. Igaz, hogy újabb nyomozások feltűntették, hogy Servét, ha ő kerül feljebb, Kálvinnal hasonlóképen bánt volna el: de ez nem egész helyes mentesség, s csak azt bizonyítja, hogy e századnak mennyire szellemében volt az üldözési vágy. — És a XVII. század még türelmetlenebb volt mint a XVI. — A westphali békében ez elv emelkedik érvényre: „cuius regio, eius religio.“ Minden tartomány csak egy vallással birhatott. Lutheránusok és reformátusok kölcsönösen eretnekeknek nyilvánították egymást; s az orthodox tulbugóság átkot szórt még a pietisták és herrnhuterekre is. Hollandiában a remonstransoknak kellett hasonló üldöztetést szenvedniök, a dortrecht zsinat hitczikkeihez ragaszkodók részéről. Sőt Angolországból is ki kellett Amerikába költözniök a kisebbségben levő vallási pártoknak, hogy ott az Európában tőlök megtagadott vallástürelmet élvezhessék.

Legelsőben a 18-dik században jutott érvényre a vallástürelem elve. A Franciaországból kiűzött hugenották azon tartományokban, hol megtelepülhettek, saját egyházakat alkottak, melyeket az illető államegyházak kénytelenek voltak megtűrni. Így lett megtörve a territorialis egyházegység. Mindazáltal a 18-dik század vallástürelme nem annyira vallásos, mint inkább a szabad gondolkodású körökből indult ki. Locke és Bayle egyengették az encyklopedisták és Voltaire utát, s ez utóbbi nem nyugodott addig, míg a pápista fanatizmus utolsó áldozatának Calas Jánosnak becsületét meg nem mentette. *)

Voltaire ezt természetesen nem a protestántizmus iránti rokonszenvéből tette, a mi világos ezen szavaiból: „Megvetem azon ostobákat, kik Kálvinért üldöztetni engedik magukat, azonban szívem mélyéből gyűlölöm az üldözöket.“ Ugyan ő bábjátékoknak nevezte a vallási kérdéseket.

(Folytatása következik.)

Csák János.

Egy szó a lelkeszi nyug- és gyámintézet ügyében, tekintettel a gróf Lónyay Béla ur indítványára.

Azon körülmény, hogy nagyjaink kezdik figyelemmel kísérni a szegény elhagyatott s jobb jövőre érdemes protes-

*) Calas 1762-ben Toulouseban végeztetett ki. Az eset röviden ez: Calas fia egy örülési rohamában magát felakasztotta s a fanatikus katolikusok Calast azzal vádolták, hogy ő végezte ki fiát azért, mert ez katolikus akart lenni. — E vád alapján ki is végeztetett, jóllehet a taubizonyságok e vádat nem erősítették meg. Voltaire felszólalására — ki ez alkalomból egy értekezést irt a vallástürelméről — az ügy újra megvizsgáltatván, a kivégzett Calas ártatlannak találtatott és nyilvánított a francia államtanács által.

táns papok sorsát: egy jobb jövőnek hajnalát engedi sejtenünk; s különösen a fenirt nemes gróf, kezdeményezésével közös hálankra érdemes.

Azonban, mint ki magas hegytetőről, a hegy oldalán vagy tövén levő óriási vizmosásokat csak vékony ereknek látja, úgy nagyjaink is különösen kisebb egyházaink helyzetét csak körvonalokban vehetik fel: de általánosságban úgy, mint az valósággal van, csak az tudhatja, a ki épen benne van.

Én hát benne lévén, bátorkodom kimondani, hogy a biztosítás — akár mi módon — erónket túlhaladja; de nem is felel meg azon célnak, mely felé törekednünk erkölcsi köteleesség.

Hogy erónket túlhaladja arra ama megdönthetlen axioma tanít: egyből csak egyet lehet kivenni. Ugyanis protestáns egyházainknak legalább $\frac{1}{10}$ -e olyan, hol a fizetés alig megy 300 o. é. frtra, — de egyharmada bizonyosan olyan, hol nem megy felül 500 frton, és a lelkész e csekély fizetésekhez is legtöbbször úgy jut, ha előbb öt vagy hat évig káplánkodott.

Egy káplántól — ki élte legszebb korában is van, és hivatalánál fogva is méltán megvárja környezete, hogy illedelmesen öltözködjék: de fizetése lábbelire is alig elég s a jobb jövő reményében kölcsönhöz kell folyamodnia; mikor aztán állomásához jut, a mikor legnagyobb szüksége volna rá: ott a kegyelem esztendő.

Ezt talán ki lehetne más körülmények közt hevernie: de a falusi lelkész állapota itt is különös; ő új egyházában éhen hal, ha nem nősül: erre még előhaladott kora is sürgetést parancsol. Most már a házat berendezni, nem kényelmesen, csak a lehető legegyszerűbben, élni, felavatásra menni s talán a ruhák kissé kopottak, mik oly nagyszerű ünnepélynél feltűnést okozhatnának, s fél fizetésből? bizony itt ismét csak kölcsönpénzzel segíthet magán a szegény falusi lelkész... Boldog ki nem így kezdi!

Majd egész fizetéséhez jutván: próbálgatja törlesztgetni az adósságot; de a lelkészi aprólékos fizetésekből összeget összerakni csak lassankint lehet s így a törlesztés is csak lassan megy, annyira, hogy midőn az adósság tisztázva van, megszorodtak a gyermekek. — A szegény lelkész oda törekszik, hogy gyermekeivel a nemzetek leghasznosabb elemeit a közép osztályt nevelje; — s e tekintetből neveltetni igyekszik gyermekeit, tudván, hogy nekik más örökséget hagyni nem tud.

Már most vegyük fel, hogy két gyermekét a nem közel levő főiskolában taníttat; azoknak ellátására könnyű számítással 300 frt kívántatik s így ha 500 frt fizetése van is — hát a hol annyi sínés? — csak 200 frtja marad. Ugyde az 500 frt fizetés a legtöbb helyen egy kevés földbeli jövedelemmel jön meg: mi ismét cselédtartást kíván. Adjon a cselédnek 40 frtot, adóba 15—20 frtot s még tegyük hozzá 2000 frt biztosítására a 44 frtot*), hát azután családjával miből él? ... most is eléggé vastagon csipdesik nem szalonnias ruhájáért a makrapipás kis papot... miből ruházkodik? Uraim! ne ítéljék meg a szegény falusi papot, ha a legszükségesebbért, a mindennapi kenyérért kényszerülve van sokszor oly munkát is teljesíteni, a mely hivatalához talán nem

*) Az előhaladott korról járó nagyobb fizetést nem is emlitem.

illő, ki ha művelt körbe lép kénytelen dugni kezét, hogy kerges tenyere ne okozzon feltűnést. — A biztosítási díjt tehát fizetni képtelen.

E bajon a nemes gróf úgy kívánna segíteni, hogy minden lelkész vállalná el a kevés munkával járó ügynökséget, — már az illedelem is úgy hozná magával, hogy annál az intézetnél, hol a lelkészek tömeges biztosítása történnék. — Óriási gondolat: az egész magyarországi protestáns egyetemet egy intézet czégre alá betereelni... de az elmélettől a gyakorlat nagyon messze van.

Ugyanis: a mi protestáns egyházainknak $\frac{1}{5}$ -e olyan községet alkot, melyben — az egyház épületeit kivéve, hol ügynökre nincs szükség — az összes épületek nem érnek többet 10—12 ezer frtnál. Már ha az általános biztosítás küszöbe előtt állanánk hiszem: oly nagy lenne a verseny, hogy egyre másra 1%-tel akadna vállalkozó intézet; midőn pedig az intézet olcsón vállal, az ügynöknek nem adhatna többet 10%-nél; tenne tehát az ügynök jövedelme 10—12 frtot; de melyik ékesen szóló prófétája volna az az Urnak, a ki csak felét is oda tudná hallgatóinak kapacitálni, hogy biztosítsanak. — Két három forint... ez az egész.

De a biztosítás: nem is felel meg azon célnak, mely felé törekednünk erkölcsi köteleesség.

A biztosító intézetek kifizetik ugyan azon kisebb nagyobb összegeket, a mire magokat kötelezték: de az utókor rovására nem alkudhatunk; lehet hogy a tömeges biztosítás egy bizonyos idő múlva megszűnik, kérdés mi lesz akkor? lesz-e előbb a protestáns papság mint ma van? lesz-e valami eredménye áldozatának? nem lesz, mert tőkéje a mint most nincsen, akkor épen úgy nem lesz egy krja sem. Nekünk pedig oda kell törekednünk, hogy tőke alapunk legyen minden előtt, hogy ha megelőzőink nem tettek, mi a magunk javát szem előtt tartva utódainkért is tegyünk valamit.

Az már a kérdés: honnan teremtsünk tőkét, midőn magunknak nincs? megpróbálok a kérdésre a magam észjárása szerint felelni. Mint a nemes gróf is emliti: vannak hazánkban már többféle nyug- és gyámintézetek. Ott van legközelebb a tanítói; ezt már csak bölcs emberek, az ország nagyjai alapították, tehát annak helyes logikával, tiszta számításon kell alapulni. Vegyük mintául azt.

Igen — mondhatja valaki — a tanítók intézetének az ország 100 ezer frtot adott. Igaz! nekünk nem adhat mert szegény! úgy de az ország még is ad az egyházkerületeknek bizonyos könyöradományt: áldozzuk fel azt csak két évre, vagy ha a tanítók s szegény egyházak követelnének belőle, áldozzuk fel a minket illetőt 3—4 évre s meg lesz a 100 ezer frt. Arra az ellenvetésre, hogy az ebből fizetéspótlékot húzó lelkészek ez által károsodnának, még ha magam benne volnék is azt mondanám: csak türjenek két három évig békével, ugyanis nekik van erre legelső és égető szükségük.

A tőke tehát már megvolna, ismét mondhatja valaki: a tanító nyug- és gyámintézetbe minden iskola tulajdonos évenként 12 frtot fizet. Igaz! mi értünk pedig nem fizethet az egyház, mert most is tul van terhelve! e mellett mindenik tanító fizet 5 frtot, s ez összesen 17 frt; de kevesebbet 5 frttal azon összegnél, melyet egy ezer frt biztosításáért a 30 éves életkorban kellene fizetni. Ezen összeget fizessük ki mi

magunk, akkor kész lesz a gyámintézet, azon alapon és feltevételek mellett mint a tanító uraké.

Ennek növekedését több körülmények elősegíthetik. — Hátha hazánk anyagi helyzete javulni fog s támogatja intézetünket, avagy nem lehetne-e reményünk ehhez? mi nem gravitálunk idegen uralom felé, nekünk sem Róma, sem Pétervár, hanem csak az édes magyar haza minden gondolatunk, csak nem leszünk talán örökre mostohák; — a dologban, hűségben elsők, a jutalomban utolsók.

E mellett reményeink hitsorsosaink buzgalmában s áldozatkészségében, mely a közjótól nem vonja meg filléreit.

Az egyházakat nem akarjuk terhelni: de hiszem, hogy mindenik egyház megenged lelkésze kérelmére évenként egyszeri kéregetést, miből a legkisebb egyházban 2—3 forintocska bekerülne.

De meg az idő, a körülmény lenne a tanítómester annak emeléséhez; és teljes hitem, hogy a mai körülmények között ez a legegyszerűbb út.

Jakab Antal.

Felsőbb hatósági rendeletek.

VII.

A vallás és közoktatási magyar kir. miniszter, folyó évi márczius 25-én 7023. sz. a. kelt leiratában tudatja, hogy a monarchia másik felében honilletékes, de Magyarországon elhunyt tartalékos, szabadságos katonák, Landwehrek halotti bizonyítványait hivatalból, díj- és bélyegmentesen nyolcz napon belül, az elhalálozási hely községi előljáróságának a lelkipásztorok minden esetben küldjék által.

Tanterv-javaslat a tiszántuli ref. gymnasiumok számára.*)

I. Vallás tan.

A vallástani oktatás célja: református gymnasiumainkban a növendékeket a vallásra, egyházra és annak intézményeire vonatkozó ismeretek közlése s vallásos érzelmeik folytonos élesztgetése és ápolása által oda képezni, hogy magukat az egyházi élet egész mezéjén alaposan tájékozni képesek legyenek, szívökben a vallás és egyház iránti hű szeretet állandóan meghonosuljon, s erkölcsi-ségök és egész lelkületök ker. ref. vallásunk életelvei szerint idomuljon. A tananyag felosztása következő:

I. osztály. Az ó-testamentomi kijelentés történeti kifejlődése, biblia olvasás és ismertetés. Hetenkint 2 órán.

II. osztály. Az új-testamentomi kijelentés történeti kifejlődése, biblia olvasás és ismertetés. Hetenkint 2 órán.

III. osztály. Keresztyén egyháztörténelem, az egyház megalakulásától a reformatióig; a biblia egyes válogatott részeinek olvasatása. Hetenkint 2 órán.

IV. osztály. Keresztyén egyháztörténelem, a reformatiótól korunkig, különös tekintettel Magyarország reformatiójára. A biblia egyes válogatott részeinek olvasatása. Hetenkint 2 órán.

V. osztály. A bibliának alaposabb ismertetése és olvasatása. A symbolikus könyvek, főleg a ref. egyház symbolikus könyveinek ismertetése és ezek alapján a ref. egyház hittana. Hetenkint 2 órán.

VI. osztály. A symbolikus könyvek, főleg a ref. egyház

*) A Debreczenben 1880. december 28. 29. és 30. napjain tartott tanári értekezlet által készítve.

symbolikus könyveinek ismertetése és ezek alapján a ref. egyház erkölcsana. A biblia olvasatása. Hetenkint 2 órán.

VII. osztály. A keresztyén felekezetek összehasonlító tanrendszere vallási statisztikával összekötve. A biblia szebb részeinek olvasatása. Hetenkint 2 órán.

VIII. osztály. A magyar protestáns egyház történelme és annak egyházszervezete. A biblia szebb részeinek olvasatása. Hetenkint 2 órán.

II Magyar nyelv és irodalom.

A magyar nyelv és irodalom tanításának célja:

a) a nyelv alapos ismerete és az a képesség, hogy a tanuló oly tárgyakról, a melyek tapasztalatai és tanulmányai körébe esnek, szabatosan tudjon beszélni és írni; b) a tanulót jeles olvasmányok által nemzeti irodalmunk megkedvelésére vezérelni és aesthetikai ízlését fejleszteni; c) nemzeti irodalmunk fejlődésének történetét vele megismertetni. A tananyag felosztása a következő:

I. osztály. Olvasmányok alkalmas chrestomathiából, mely ne csak mondákat tartalmazzon, hanem a természeti és erkölcsi élet tüneményeit is ölelje fel. Ez olvasmányok tartalmi fejtegetése és szabadon való elbeszélése. Az egyes és összetett mondatok, és a mondatrészek ismertetése; mondattani alapon az egész alaktan. — Az iskolai kisebb dolgozatokon kívül legalább két hetenkint egy házi dolgozat. Koronként könyv nélkül betanult költői és prózai darabok értelmes és szép előadása. Hetenkint 5 órán.

II. osztály. Olvasmányok alkalmas chrestomathiából, mely ne csak mondákat tartalmazzon, hanem a természeti és erkölcsi élet tüneményeit is ölelje fel. Ez olvasmányok tartalmi fejtegetése és szabadon való elbeszélése. Az alaktan ismétlése, fő tekintettel a szóképzésre; az egymás mellé- és alá rendelt mondatok alkotása, különböző fajainak ismertetése. Az iskolai dolgozatokon kívül két hetenkint egy házi dolgozat. Koronként könyv nélkül betanult költői és prózai darabok értelmes és szép előadása. Hetenkint 5 órán.

III. osztály. Olvasmányul történelmi és költői részletekből álló chrestomathia. Az alaktan rendszeres áttekintése, a mondattan rendszeres tárgyalása és bevégezése. Két hetenkint egy írásbeli házi dolgozat: kisebb elbeszélések és leírások, közéleti fogalmazások. Iskolai dolgozat a körülményekhez képest. Koronként költői és prózai daraboknak könyv nélkül értelmes és szép előadása. Hetenkint 2 órán.

IV. osztály. Olvasmányul történelmi és költői részletekből álló chrestomathia, tekintettel a műdarabok szerkezetére és a költői irány sajátosságaira. Az irány általános törvényei: a leírás, elbeszélés, elmélkedés; a prózai és költői irány különbségei: szóképek, alakzatok. A hangsúlyos és mértékes vers ismertetése. Két hetenkint egy házi dolgozat. Koronként könyv nélkül betanult költői és prózai darabok értelmes és szép előadása. Hetenkint 2 órán.

V. osztály. Olvasmányul lyrai költemények és kisebb epikus művek; tartalmuk magyarázata mellett szerkezetük is megismertetendő. Általános költészettan: a hangsúlyos és mértékes verselés ismertetése. Részletes költészettan: az érzelmi és értelmi költészet fajtái, leíró és elbeszélő költészet. Költemények könyv nélkül megtanulása és elszavalása. Két hetenkint egy részint házi, részint iskolai írásbeli dolgozat kötött és kötetlen beszédben. Hetenkint 3 órán.

VI. osztály. Olvasmányul főként szónoki művek és érte-

kezések. A jelesebb hazai és külföldi szónokok műveiből válogatott részletek megtanulása és szavaltatása. Szónoklattan, tekintettel fejlődésének rövid történelmére, különösen a szónoki beszéd alkotása és kellékei. A nagyobb költői műfajok (epos, regény, dráma) olvastatása és szerkezetének magyarázása. Két hetenkint egy írásbeli dolgozat; leginkább értekezések és szónoklatti dolgozatok. Hetenkint 3 órán.

VII. osztály. A magyar irodalom története Besenyei föllépéséig; párhuzamosan a nevezetesebb költők és prózai írók jellemzőbb és érdekesebb műveinek olvasásával, ismertetésével és aesthetikai fejtegetésével. Költői művek magán olvastatása mellett, megfelelő aesthetikai értekezések iskolai olvasása. Évenként legalább 6 iskolai és 10 házi dolgozat készíttetése, főként szónoklatti irányban. A szebb művek könyv nélkül megtanulása és elszavalása. Hetenkint 3 órán.

VIII. osztály. A magyar irodalom története Besenyei föllépésétől a legujabb korig. A remek írók korszerű ismertetése, műveiknek olvastatásával és széptani elemzésével. A szebb művek könyv nélkül tanulása és elszavalása. Évenként legalább 6 iskolai és 10 házi dolgozat, szónoki és költői irányban. Hetenkint 3 órán.

III. Latin nyelv és irodalom.

A latin nyelv és irodalmi oktatás célja:

a) A tanulót a latin nyelv alapos ismeretére vezetni; a kiszemelt klasszikus írók megértésére és szabatos fordítására s e mellett arra is képessé tenni, hogy ismerete köréből vett magyar szöveget helyesen tudjon latinra fordítani; b) a remek írók olvasása és fejtegetése által a tanuló aesthetikai izlését művelni, nemesíteni; c) a remek írók olvasása és fejtegetése közben a római nép életét és világnézetét a tanulókkal megismertetni.

A tananyag felosztása:

I. osztály. Mondattani alapon a nevek és névmások ragozása, a melléknevek fokozása, igeragozás, cselekvő és szenvedő igék s a mondattannak gyakorlatban előforduló szabályai. Megfelelő, tárgyi tekintetben is érdekes olvasmányok fordítása, néhány mesének könyv nélkülözése. Hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat. Hetenkint 6 órán.

II. osztály. Megfelelő összefüggő olvasmányok alapján az első osztályban végzett nyelvtani tanulmányok ismétlése, az ige névi alakjai, az álszenvedő igék, a körülírt igeragozás, a beszédrészek rendhagyó alakjai, a szóképzés elemei s a fordítás közben előjövő nevezetesebb mondattani szabályok ismertetése. Hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat. Hetenkint 6 órán.

III. osztály. Összefüggő történeti olvasmány alapján a szóképzéstan kiegészítése; a mondattanból a szóegyezés szabályai s az alany, tárgy, tulajdonító, birtokos és határozó esetek használatára vonatkozó szabályok. Könyv nélkülözés és a mondatok latinra fordításában élő szóval való gyakorlás. Hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat. A verses olvasmányoknak prózára való áttétele. Olvasmányul addig, míg az új tantervhez alkalmazott olvasókönyv adatik ki, Cornelius Nepos és Phaedrus használható. Hetenkint 6 órán.

IV. osztály. Összefüggő történeti olvasmányok. A mondattan rendszeres elvégzése és az alaktan ismétlése. Néhány költői műdarab alapján az alaktan tanítása mellett nyert prosodiai ismeretek kiegészítése és rendszeresítése. Verses olvasmányok prózára való áttétele. Könyv nélkülözés és a példánymondatok magyarról latinra fordításában élő szóval való gyakorlás. Hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat. Olvasmányul egyelőre Julius Caesart és Phaedrust használható. Hetenkint 6 órán.

V. osztály. Prózai olvasmányul Livius egyes részletei, tárgyi és tartalmi magyarázatokkal, a tárgyalt kor régiségeire vonatkozó ismeretekkel és az író legjellemzőbb sajátosságait feltűntető észrevételek kellő csoportosításával. Költői olvasmányul elbeszélő és lyrai szemelvények, különösen Ovidiusból s azokkal kapcsolatban a metrikai ismeretek bővítése. A verses olvasmányok prózára való átalakítása. Magyar olvasmányoknak átfordítása latinra. Könyv nélkülözés és rögtönözve fordítás. Hetenkint 5 órán.

VI. osztály. Prózai olvasmányul Livius folytatása vagy Sallustius egyik műve és Cicero egy-egy könnyebb beszéde. Költői olvasmányul Virgilius Aeneise. Tartalmi és stylusmagyarázat. A verses olvasmányok prózára való átalakítása. Könyv nélkülözés és rögtönözve fordítás. Két hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat; fordítás magyarból latinra. Hetenkint 5 órán.

VII. osztály. Cicero nevezetesebb beszédei, kisebb bölcsészeti műveiből valamelyik és néhány korjellemző levele. Virgilius folytatása; a mennyire az idő engedi, a drámai szakból is valamely darab Plautusból vagy Terentiusból. Könyv nélkülözés és magyarból latinra fordítás. Két hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat. Hetenkint 4 órán.

VIII. osztály. Horatiusból néhány jellemző satira, epodos, óda és epistola, s ezek közt különösen az Ars Poëtica. Tacitus Agricólája, az Annales vagy Historiae. Tárgyi- és stylus magyarázat. Könyv nélkülözés és magyarból latinra fordítás. Két hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat. Hetenkint 4 órán.

IV. Görög nyelv és irodalom.

A görög nyelvi és irodalmi tanítás célja: a tanulókat a görög nyelv alapos ismeretére vezetni, a kiszemelt klasszikus írók megértésére és szabatos fordítására képesíteni; ezeknek olvasása és fejtegetése közben aesthetikai izlésüket nemesíteni, a görög nép életét és világnézetét velők közelebről megismertetni. A tananyag felosztása a következő:

V. osztály. Az attikai alaktan elemei, nevek, névmások, ω végű igék s a μ végűek megkezdése, megfelelő szó és írásbeli fordítási gyakorlatokkal, az isk. év vége felé összefüggő olvasmányokra áttérve. Hetenkint 5 órán.

VI. osztály. Az alaktan befejezése; a μ végű és rendhagyó igék; a mondattan főbb szabályai; megfelelő szó és írásbeli dolgozatok; fordítás görögből magyarra és megfordítva. Chrestomathiai olvasmányok, főleg Xenophon műveiből. Hetenkint 5 órán.

VII. osztály. Homeros olvasása, az ion nyelvjárás különbségeinek ismertetésével, s válogatott helyek Herodotusból, különösen nyelvi szempontból. Hetenkint 4 órán.

VIII. osztály. Homeros folytatva; válogatott részek Platonból és Demosthenusból, és ha lehet, Sophokles egyik tra-goediája. Hetenkint 4 órán.

(Folytatása következik.)

Az új bélzerindi egyház alakulása.

Miután a múlt évben a lapokban többször közöltetett, Bélzerind árviz általi elpusztulása, miszerint az 1879-dik évben december 6-án éjjel egy rendkívüli nagy árviz miatt, — a templom s 8 ház kivételével — teljesen elpusztult s a hirtelen jött nagy mérvű fagyás miatt, a lakosság gabonái, s egyéb élelem nemüi a romok, fagy és jég alá temetettek: nem szükség azt hosszasan lerajzolni. Csak azt akarja alulírt elmondani, hogy akkor mindjárt és később

is honnan? és mily segedelmezést kaptak a szerencsétlen lakosok? s mi építkezések tétettek azóta?

Legelső volt, ki — t. Henger József tamásdai jegyző rögtöni jelentése után — a szerencsétlen inségesek éhségét lecsillapítani sietett, Fónagy László nagy-szalontai főszolgabíró ur, kinek rögtöni erélyes intézkedése folytán azonnal küldettek Nagy Szalontáról s más közeli községek-ből is, kenyerek s egyéb élelemneműek, a kenyeroktól megfosztott inségesek éhsége enyhítésére s tápláltságukra. Mint szinte Tabajdi József jegyző rögtöni jelentésére, a kisenői szolgabírói hivatal is sietett, a szorult helyzetbe jutott nép segítségére; Köpf György alszolgabíró kiküldetett, s hozott magával 200 frtot, melyen rögtön takarmány vásároltatott, a megmentett és Tamásdán elhelyezett éhezőlábás jószágok számára.

De nem késett báró Simonyi Lajos ur sem — e nép volt földes ura — s mihelyt a Vadászig tartó sík jegen lehetett járni, azonnal ott termett gyalog, Vadászról, a pusztulás megnézésére, a szerencsétlen lakosok vigasztalására, s adott 50 frtot az inségesek részére, Fialkovszky Lajos mérnök szintén 50 frtot.

Hirt evén e szomoru eseményről Tabajdi Károly aradmegyei főispán ur, csakhamar megjelent a veszély és pusztulás megsejtelésére, a kétségbeesett szerencsétlenek bátorítására, hozván magával király Öfelségétől az inségesek részére kapott 700 frt könyöradományt, József főherczeg öfelsége is adott 200 frtot és szalonnát, ismét hozott főispán ur király Öfelsége adományaként 180 frtot, Brázay Kálmán urtól 40 frtot. Melyeken — a fent jelzett takarmány árát: 200 frtot kivéve — Tabajdi József jegyző búzát és kenyeret vásárolt az inségesek élelmezésére. Az élelem kiosztását végezte Tamásdán az oda menekültek részére Henger József jegyző ur, helyben pedig az itt maradtak részére alant irt lelkész, a kiosztásról mindkettő hiven naplót vezetvén. — Mely nemes szívű magas jóltevőink s pártfogóink e nép forró háláján kívül Istentől vegyék méltó jutalmukat!!!

Azonban az elpusztult falu azon helyen több fel nem építhetvén, báró Simonyi Lajos ur kegyes volt az elpusztult falu helyét egy távoli — mintegy $\frac{3}{4}$ mértföldnyire az ő birtokrészén eső — „paphalma“ nevű emelkedettebb helyen kicserélni. Mely nagy jószívűségéért s nemes tettéért a mostan élők s még a késő maradék örök háláját is méltán kiérdemli. Isten áldja meg érette!!! És itt telepedett le ez elpusztult falu megfogyott lakossága.

Ugy van, megfogyott e nép, mert már a pusztulás előtt is tiz év óta járván egész határunkat az árvíz, sokan kívándoroltak innen más, boldogabb hazát keresni, úgy hogy az árvíz járás előtti 550 lélekszám a pusztulás előtt már 416-ra apadt le, a szomoru katasztrófa után pedig a mostani népszámlálás szerint — az ismét kiköltözködés miatt, Uj Bélzerind népessége már 318 lélekszámot mutat. És az új telepen 110 számból álló telken már 1880-dik évben 66 telekre ház építettett, 44 telek — a legszegényebbeké — még ekkor üresen maradván, melyeknek egészen beépítése — a nép roppant szegénysége miatt — mikor fog megtörténni? — az bizonytalan.

A báró uron kívül, a népnek s utódainak örök hálájára érdemes még Tabajdi Károly főispán azért is, mert ő eszközölte ki a magas kormánytól kapott 4224 frt 85 kr

könyöradományt, — és az aradi árvaszéktől 2080 frt költsön-pénzt, összesen 6304 frt 85 krt. És csak így foghatott e nép legnagyobb része az építkezéshez, a kapott könyöradományon és kölcsönön kívül még magok megerőltetéséből is sok pénzt kellett az építkezésre kicsinálni, és rendkívüli munkásságot kellett kifejteni. (Vége következik.)

Debreczeni ref. egyházmegye közgyűlése.

1881. Április 7.

A debreczeni egyházmegye ez évi tavaszi közgyűlése folyó hó április 7-én tartatott meg Debreczenben, Dávidházy János esperest és Bernáth István segédgondnok elnöklete alatt.

A gyűlés legelsőbben is fájdalmasan vette tudomásul Révész Imre debreczeni lelkésznek és Nagy Pál egyházmegyei tanácsbírónak, tépei lelkésznek bekövetkezett váratlan halálukat s emléköket jegyzőkönyvében örökíti.

A megválasztott egyházmegyei egyházi jegyző László János n. bajomi lelkész, és egyházmegyei világi tanácsbíróvá választott Sinay Károly most foglalták el székeiket. Mind ketten egyháztörténelmünk terén kimagasló alakoknak vérszerinti örökösei és utódai; az első Lengyel Józsefnek, halhatlan emlékü egyházi költőnek unokája; a világi tanácsbíró pedig a nagy Sinay Miklós debreczeni tanár és superintendensnek dédunokája. Üdvözljük őket hivatalukban s teljes reménnyel és bizalommal van személyök iránt az egész egyházmegye.

A debreczeni ref. egyháztanács kegyeletes intézkedését boldog emlékezetű Révész Imre családja irányában, nagy elismeréssel vette tudomásul a közgyűlés. S egyesek részéről oly féle nézetek nyilvánultak, hogy ha a nagyérdemű egyháztanács ily nemesen járt el az özvegyi és kegyeleti év meghatározásánál, a lelkészválasztást egész 1883. év tavaszáig halasztaná el, mert különben az egyházmegyei özvegy és árva-alap rövidséget fog szenvedni. Ugyanis ha már 1882. év tavaszán az új lelkész hivatalát elfoglalja, az fizetésének felét az özvegy részére adván: a gyámintézet nem fog semmi segélyezésben részesülhetni, holott annak kiadásai évről évre nőnek. Reménylünk azonban, hogy a debreczeni egyháztanács — bármiként intézkedjék — e tekintetben is tud bőkezű és nagylelkű lenni.

Felső és Alsó Józsan, mely anyaegyházzá a múlt évben alakult — a hivek buzgósa és áldozatkészsége folytán, egy segédtanítói állomás állittatik fel, melyet az egyházmegye nagy elismeréssel vett tudomásul.

A gyűlésnek legtöbb idejét igénybe vette azon küldöttség jelentésének tárgyalása, mely a múlt évben tartott közgyűlés által oly czélből küldetett ki, hogy adjon javaslatot az egyházi és iskolai adók kivetésének, beszedésének, szükség esetén behajtásának tárgyában; a küldöttség véleménye alapján a szabályzat megállapított, melyet czélszerűnek tartok közölni is.

(Folytatása következik.)

Egy jelenvolt.

Különfélék.

„Révész Imre emlékre“ adakoztak Dévaványán: Szabó Gábor 2 frt, Szilágyi Sándor 1 frt, Makay Zádor 1 frt, Földesi Mihály 50 kr, Iván András 50 kr, Kaszap Lőrincz 50

kr, Tömöri István 50 kr, Jónás Imre 1 frt, Dr. Bakó Péter (ág. hitv.) 1 frt, Szarka Ignác 80 kr, Tóth Zsigmond 50 kr, $y = \frac{a}{2} \pm \frac{a}{2} \sqrt{5}$: 1 frt, Czibulka Gáspár (róm. kath.) 50 kr, Csatári Lajos 50 kr, Nagy Lajos 1 frt, Tömöri Mihály 50 kr, Molitorisz Antal 50 kr, Herczeg József 50 kr, Kreman Sámuel 1 frt, Pethő József 50 kr, Szarka Lajos 40 kr, Szarka Zsigmond 50 kr, Csernok András (ág. hitv.) 50 kr, Kecse József 30 kr, H. Nagy Imre 50 kr, Vad András 50 kr, Ref. egyház pénztárából 1 frt, Bogya József 1 frt, Bogya Mihály 40 kr, Patkós Ferencz 20 kr, Id. Pap András 50 kr, Kanó Bálint 40 kr, Csermák Vilmos (ág. hitv.) 1 frt, összesen 22 frt 50 kr. — Az eddig bejött összeg: **91 frt.**

Ujlaki Gábor vitkai lelkész részére adakoztak: Zsákán Pap Ede községi jegyző és Szabó Zsófia asszony 2 frtot. — Hidvégen tartott canonica visitatio alkalmával: Kovács Antal esperest 1 frt, Bajó Károly vejti lelkész 1 frt, Mólnár István szentmártoni lelkész 1 frt, Hetesy Dániel vaiszlói lelkész 1 frt, Baksay László sámodi lelkész 1 frt, összesen 5 frt. — Az eddig bejött összeg: **192 frt 6 kr.**

A **Vasárnap** második évi folyama kezdette meg pályafutását. Megjelent az 1. és 2. szám együttesen, s jövőre mindig kettős szám adatik egyszerre. — Ezen hetilap eddig is nagy szolgálatot tett a nép között, az evangyéliumi hit s józan felvilágosodás terjesztésének magasztos ügye körül. Kérve kérjük azért a derék szerkesztővel és főmunkatársakkal együtt, a lelkész és tanító urakat, mint szinte az egyházak előjáróit, hogy a hol többet nem lehet, legalább egy példányt rendeljenek meg az iskola számára.

Megjelent: **A hit temploma.** Egyházi beszédek C. H. Spurgeon nyomán írta Könyves Tóth Kálmán. 1 kötet. Budapest, 1881. Légrádi testvérek nyomdájából. 8-adrét, 312 lap. Tartalmaz 38 egyházi beszédet. A művet a szerző **Könyves Tóth Mihálynak**, gyermeki hálájául a legjobb apának, a debreczeni ref. egyház nagyérdemű lelképásztorának s kitünő egyházi szónoknak ajánlja. S alkalmilag felemlítjük, hogy a műből néhány példány még fenmaradván, ha a megrendelők elég korán jelentkeznek, előfizetési áron 1 frt 80 kr szerezhetik azt meg, mely könyvárusi uton nem lesz kapható. — Egyszersmind a megrendelési fölhívás a második kötetre is szétküldetett, mely szintén 38 egyházi beszédet 19 iven fog tartalmazni. A második kötet jövő év április haváig végén jelenik meg. A megrendelések december haváig szerzőhöz (K. Laczháza Pestmegye) intézendők. A mű ára szintén 1 frt 80 kr lesz. — Ajánljuk egyházi irodalmunk ezen kiváló hivatott munkásának műveit lelképásztor társaink figyelmébe.

Gyászhirok. Dr. Bartók György nagy enyedi ref. lelkész szeretett neje Kovács Róza mult hó 27-én boldog házassága 5-dik évében elhunyt, szerető férjén kívül két kis ártatlan gyermeke siratja legkövetlenebbül. — Ürügdi Nagy Ferencz volt kolozsvári ref. tanár s híres pomolog özvegye folyó hó 6-án éjjel hosszas szenvedés után halt meg életének 64-dik, özvegységének 6-dik évében. Gyászolják fia Nagy Miklós a Vasárnapi Ujság köztisztelőben álló szerkesztője, és leánya Nagy Ilka Szász Domokos kolozsvári ref. lelkész és egyházkerületi közjegyző szeretett neje. — Fogadják a megszorodott ároni családok részvétünket.

Tartalom: A tanintézetek zsinati képviselőinek választás módja. Jóna Gy. — Az államsegélyről és az egy száztóli önkéntes adóról. (Vége.) Pótor Dániel. — Valódi és ál-vallástürelem. II. Csák János. — Egy szó a lelkészi nyug- és gyámintézet ügyében, tekintettel a gróf Lónyay Béla ur indítványára. Jakab Antal. — Felsőbb hatósági rendeletek. VII. — Tanterv-javaslat a tiszántuli ref. gymnasiumok számára. — Az új bélzerindi egyház alakulása. — Debreczeni ref. egyházmegye közgyűlése. Egy jelenvolt. — Külömfélék. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Gergely Károly, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

537—1881.

Pályázat.

A maros-vásárhelyi ev. ref. Collegium főgymnasiumában, az ürességbe jött mennyiség- természetani rendes tanszékre ezennel pályázat nyitattik.

E tanszékhez kötött évi rendes javadalom: 1200 forint és 300 forint szálláspénz. A pályázók életkorukat, vallásukat, eddigi szolgálatukat, erkölcsi viseletüket és az illető tudományszakra képesítettséget szabályszerűen igazolni tartoznak. Kérvényeiket folyó évi május 10-ig bezárólag az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgató-tanácsának alólirt elnökéhez közvetlenül nyujtsák be. Az állomás a következő tanév elején, 1881. év szeptember hó 1-én elfoglalandó.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgató tanácsától, Kolozsvárt 1881. április 10-én.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Nagy Péter,
erdélyi ev. ref. püspök.

Pályázat.

A dunántuli helvét hitvallású egyházkerület pápai főiskolája gymnasiumi VII. és VIII-dik osztályában megürült mennyiség és természetani tanszékre pályázat hirdettetik. A hetenkint tartandó 14 tanóraért évi fizetés 900 frt és 300 frt lakbér. Ezen kívül — mig a képezde külön tanárokkal ellátatik — a képezdeben a természettannak hetenkint 3, a tértannak 2 órán tanításáért külön díjazás. — A pályázók fölszerelt kérvényei f. év június hó 1-ső napjáig Komáromba főtiszt. Pap Gábor helv. hitvallású superintendens urhoz be- küldendők.

Pápa, 1881. Április 7.

A főiskolai igazgatóság.